

SANAT DÜNYASI

Yöneten: AYHAN TURAN

Anton Bruckner yorumcusunu buldu

● İtalyan Sergio Martinotti, ünlü sanatçının eserlerini yeni bir metodla yorumlayarak ilginç sonuçlar elde etti

Derleyen:
MESUT ÖNEN

İtalya'da yayınlanan bir kitap besteciyi gerektiği gibi yorumluyor.

Anton Bruckner hakkında son olarak İtalya'da yayınlanan bir kitap (Sergio Martinotti'nin Edizione Rai - Eri, «L'approdo musicale» serisinden «Anton Bruckner») 19 uncu asrın bu Avusturyalı bestekâr - müzisyeninin müziğinin yeni bir yorumu ile birlikte, daha çok anlaşılmasına ve değerlendirilmesine yardımcı olmuştur.

Gerçekten şimdiye kadar Bruckner'in eserleri Latin ruh ve anlayışına aykırı, açık lik, büyük fikirler ve ölçü duygusundan yoksun olarak nitelenmişler ve böylece «Wagnerizmin ipotez ve tezlerini, Tristan'ın sonsuz melodisi ve Maestri Cantori veya Parsifal'in strummental polifonisini senfoni nevine uygulamak isteyen» besteci anlaşılacak veya hiç değilse geniş kitleler tarafından tanınmamak durumunda kalmıştı.

Sadece son zamanlarda, en başta Gianandrea Gavazzeni olmak üzere bir çok orkestra şefi, programlarında mümkün olduğu kadar fazla Bruckner Senfonilerine yer vermişler ve bestecinin bazı dinsel besteleri bir çok yerlerde duyulmaya başlamıştır. İşte Bruckner'in eserlerine karşı bu ilgi ile birlikte yayın hayatına çıkan, estetik, felsefi ve müzik formasyonu mükemmel genç yazar Martinotti'nin, cilt olarak değil fakat muhteva itibarıyla, büyük eseri bu Avusturyalı bestecinin eserlerine yeni bir ışık tutmuş ve daha iyi ve daha kolay anlaşılabilirlerine yardımcı olmuştur.

Gerçekten yazar, Orkestra Şefi Gavazzeni'nin Bruckner müziği hakkındaki, «Üzerinde kendine has bir Slav demer dokusunun bulunduğu bir

beraber, yine de dünyası böylece teşekkül ediyordu. Yazar ayrıca Brahms'in protestanlığa getirdiğini, Bruckner'in katolikliğe getirmiş bulunduğu müşahedesini de yapmaktadır.

YAZISIZ!...

John Corigliano, konsermaister olarak büyük ün yaptı.

MISAFİR SAN'ATÇI — Claudia Parado, İsmet Kurt'la Anna Bolena'nın bir sahnesinde.

Konsermaisterler

İyi bir konsermaister, orkestra şefinin kurmay başkanı sayılır

● SAN'ATININ EHLİ BİR KONSERMAISTER KÖTÜ BİR ŞEFİN HATALARINI KAPATAÇAK KADAR ETKİLİ OLABİLİR. AYNI ZAMANDA SOLİSTLER İÇİN DE BAŞYARDIMCIDIR.

33 yaşındaki Joseph Silverstein, dünyanın yetiştirdiği en iyi iki üç konsermaisterden biridir. 17 yaşında kendi deyimiyle «Kızlara ve basketbol'e yakın ilgisi sebebiyle» Philadelphia Curtis Enstitüsünden kovulan Silverstein, sıradan yetişen ve bu mevkie sıradan bir sanatçı olarak gelmesini bilen nadir sanatçılardandır. 1955 senesinde, Boston orkestrasına intisabeden sanatçı, önce

HAFTANIN SAN'AT AKTÜALİTESİ

Lucia Di Lammermoor Operası yarın gece oynanıyor

Yarın akşam saat 21 de İstanbul Şehir Operasında Zeynep Kâmil Anne ve Çocuk Sağlığı Koruma Derneği namına Donizetti'nin Lucia di Lammermoor Operası oynanacaktır. Bu eserde Lucia rolünü Devlet Operası sanatkarlarından ve Avrupanın en büyük operalarında yer almış olan Suna Korat oynayacaktır. Bundan başka misafir Sanatçı olarak Scala Operasından Tenor G. İAIA ve Bariton D. Jamgócián da bu eserde rol alacaklardır. Eseri sahneye Devlet Operası Rejisörlerinden Ertuğrul İlğın koyacaktır. İstanbul Belediyesi ve opera idarecileri bu üç büyük sanatçının oynamaları için hiç bir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Öte yandan Zeynep Kâmil Ana ve Çocuk Sağlığı Koruma Derneği ile Vâldebağ Preventorium - Senatorium Dostları Derneğinin beraber düzenledikleri gecede, Avusturya (Linz) devlet operası Saray Sinemasında W. A. Mozart'ın Cosi Fan Tutte operasını oynayacaktır. 13-14 Ocak geceleri oynanacak bu operayı memleketimizde ilk defa olarak tamamen yabancılardan oluşan orkestra şefliğine de başla-

ANNA BOLENA OPERASI BAŞKENTTE BAŞLADI

Devlet Operası tarafından uzun bir süredir hazırlanan Anna Bolena operası bir süreden beri temsil edilmeye başlanmıştır.

Münih Operası Baş Rejisörü Dr. Hans Hartleb tarafından sahneye konulan Anna Bolena'da orkestrayı ünlü şef Nino Verchi yönetmektedir.

Anna Bolena'da Türk sanatçıları ile beraber, oynamak üzere Soprano Claudia Parada, meza soprano Bianca Berini ve tenor Gino Taddei Ankara'ya davet edilmiş ve sanatçıları çalışmalarına başlamıştır. Eserdeki başlıca rollerde şu sanatçılar bulunmaktadır:

Henri VIII
Anna Bolena
Jane Seymour

Lord Rochefort
Lord Rirchard Peroy

Ayhan Baran - Mustafa İktu
Claudia Parada - Nevin Pere
Bianca Berini - Cemaliye Kıyıcı
Erdoğan Kökçam
İsmet Kurt - Gino Taddei
Pekin Kırgız

Yük operalarında yer almış olan Suna Korat oynayacaktır. Bundan başka misafir Sanatçı olarak Scala Operasından Tenor G. İAIA ve Bariton D. Jamgócián da bu eserde rol alacaklardır. Eseri sahneye Devlet Operası Rejisörlerinden Ertuğrul İlğın koyacaktır. İstanbul Belediyesi ve opera idarecileri bu üç büyük sanatçının oynamaları için hiç bir fedakârlıktan kaçınmamıştır. Öte yandan Zeynep Kâmil Ana ve Çocuk Sağlığı Koruma Derneği ile Vâldebağ Preventorium - Senatorium Dostları Derneğinin beraber düzenledikleri gecede, Avusturya (Linz) devlet operası Saray Sinemasında W. A. Mozart'ın Cosi Fan Tutte operasını oynayacaktır. 13-14 Ocak geceleri oynanacak bu operayı memleketimizde ilk defa olarak tamamen yabancılardan oluşan orkestra şefliğine de başla-

Kadınlar şimdi de orkestra şefi oluyor

Bir zamanlar yalnız erkeklerin intisap ettiği ağız ve vurma sazlarındaki tekeli kaldırmakla işe başlayan kadın müzisyenler, şimdi de orkestra şefliğine merak sarmışlardır. Amerikalı Dora Perelmann da bunlardan biridir. Dora Perelmann pianist ve besteciliğinin yanı sıra orkestra şefliğine de başlamış ve çok iyi kritikler almıştır.

Şefi Gavazzeni'nin Bruckner müziği hakkındaki, «Ederin- de kendine has bir Slav Ça- mar dokusunun yayıldığı bir halk fonu», «neolatin dili memleketleri Bruckner'in mü- zisine, bizzat bu müziğin baş- latılan ve uzayıp giden çevri- ri ve anlatım güçlüğü sebe- biyle kapalı kaldılar» gibi) daha önceleri yapmış olduğu müşahedelerden hareket et-mekte ve, Avusturyalı beste- cinin yetişme şartları ve toplumsal ilişkileri ile eserle- ri arasında bağlar kurmak suretiyle bu güç müziği anla- şılır kılan bir metodla kiti- bini değerlendirmektedir.

Mesela, yazar Bruckner'in formasyonunda, müzikal te- sirlere ile ruhsal tesirler ara- sındaki gizli ve durmaksızın akıp giden mübadelelerinde, derin dinselinde, senfonik imajinasyonunda, içten tah- riklerinde, romantik, Avustur- yahı, köylü ve aynı zamanda mutlak ve evrensel bir nok- taya ulaşan ebedi bir varlık olarak 19 uncu asır insanı şartlarında keşfettiği yön- lerle, eserleri arasında ilişki- ler kurmakta, ve böylece, Bruckner'in eserlerine her- kes tarafından anlaşılabil- cek «idiom»lar getirerek din leyiciyi bestecinin mesajını kabule hazırlamaktadır.

Yazar kitabının bir başka yerinde ise şu hususları be- lirtmektedir: 19 uncu asrın ilk yarısında Avusturya eyä- letlerinde eğitim mesleği ko- ral kantoyu ihtiva ediyordu ve kilise hiyerarşisinin müda- halesini bertaraf etmiyordu; işte böylece küçük Bruckner alışlagelmiş âdetleri ve müzi- ği tamamen benimserken ay- nı zamanda, daha Haydn, Mozart ve Schubert'in müzi- ğinde görülmeğe başlamış ol- an doğum yeri dünyası ve peysajının tarihi, ruhsal ve hattâ fiziki fizyonomisini de içine sindiriyordu; bu fizyo- nomi ise şehir, kırlar, okul, kilise, köylü dansları, dinsel müzik, asilzadeler, padersahi toplum. Bruckner'in bütün gençliğini geçirdiği manastır koleji muhtinden kurulmay- dı. Bruckner bütün bunları diğer sayılan bestecilerden farklı bir açıdan görmekle

BERNSTEIN — Üç yönlü san'atçı.

ÜNLÜ MÜZİSYENLERDEN ANEKDOTLAR

DERLEYEN
Necibe HELVACIOĞLU

Beyaz Saray suarelerinin en popüler bir grubu da 24 müzisyeni ile Amerikan Hava Kuvvetleri Yaylı Saz Orkestrasıdır. Orkestrada 17 keman, 4 viola, 1 harp 1 bass ve 1 de akordiyon vardır.

Grubu 1954 yılında Col. George S. Howard organize etmiştir. Howard, «Bu fikri Paris'teki bir restorandan aldım. Orada 6-7 viyolonist keman çalarak masadan ma- saya doluşuyordu. Bıraktıkları his çok güzeldi. Kendi kendime 20 kemani olan bir orkestram var. Neden ben de böyle birşey yapmıyorum dedim? Ve gördüğümüz orkestra meydana geldi.»

«İlk denememiz Mount Vernon'da Pakistan Cum- hurbaşkanı Muhammed Eyüb Han şerefine verilen bir ziyafet oldu. 20 kemancı değişik masaların yanında du- rarak aynı melodiyi başarı ile çaldılar.

Beyaz Saray misafirleri orkestramı hararetle karşı- ladılar. Oyle ki idarecilerinden biri şöyle dedi: «Nasil sa tenkid edilmediğimiz bir kaç şeyden biri...»

Leonard Bernsteine «piyanist - besteci - şef» sifa- tından bıkip bıkmadığını sorarlar. «Tam aksi. Bu üç sıfatın beraber kullanılması çok işime yarıyor. Orkest- rayı iyi idare edemediğim bir geceyi düşünün. O gece dinleyiciler, bir piyanist için bu kadarı bile büyük ma- haret diyeceklerdir. Yine bunun gibi çok iyi bir piya- no solosu yapamadığım zamanda bir besteci için hiç te fe- na değil diyeceklerdir.

Bir konser programı hazırlamakta olan Amerikalı bir emprezaryo sekreterine program baskıya gitmeden bütün kısaltılmış kelimelerin uzatılmasını söyler. Me- selâ «Op» «Opus» olarak yazılacaktır. Baskıdan çı- kan programda ise şunlar yazılıdır. «Bach: Massachu- setts - B. Minör.»

«Noel'in 12 Günü» isimli geleneksel İngiliz halk şar- kı Teksas'taki bir okulda Noel programı için yeniden derlenmiştir. Şarkıda geçen hediye listesi ise şöyledir: 12 pamuk tarlası, 11 baykuş, 10 geyik, 9 cambaz, 8 şap- ka, 7 martı, 6 armadillo, 5 petrol kuyusu, 4 armut, 3 ya- kut, 2 boğa ve manolya ağacında bir bülbül.

sanatçılarının bir sinde Boston orkestrasına intisabeden sanatçı, 1962 yı- lında birinci kemancı olarak temayüz etmiştir. Boston Senfoni Orkestrası Şefi Erich Leinsdorf, «Onda öyle bir an- teri var ki ne istediğimi ben daha söylemeden biliyor ve yapıyor.» demiştir.

İyi bir konsermaister, iyi bir orkestra şefi kadar ender bulunur. İyi bir konser solisti şefin başarısı için vazgeçil- mez bir eleman görevini ya- par. Ünlü şef Stokowski konsermaister için, «Benim kur- may başkanım» der. E. Or- mandy için ise, «Aklı okuyan adam» William Steinberg i- çin de, «Bu adam bir sismog- raftır.»

İyi bir konsermaister, altıncı hissi çok kuvvetli olan bir adamdır, ve şefin düşün- celerini altıncı hissiniin yardımıyla orkestra üyelerine ka- nalize eder. Otoritesinin kay- nağı şu basit düşünceden gel- ir: Konsermaister, orkestra- nın en iyi çalan elemanıdır ve diğer elemanlar onu takip etmeye mecburdurlar.

STOKOWSKI — Ünlü şef, konsermaisterlerin büyük rolü olduğunu söyler.

Müzik dünyasından FIKRALAR

BÖYLE BİRŞEY

Fransız Opera Edebiyatı- nın en güzel eserlerinden bi- ri Ambrois Thomas'ın «Mignon» adlı operasıdır. 13 Mayıs 1894 de Paris Opera Komik Tiyatrosunda 1000. defa oynanırken; 80 yaşını geçmiş bestecisi, tiyatroyu dolduran bakanlar, general- ler, diplomatlar ve halk ta- rafından çılgınca ayakta al- kıslanıyordu.

Bu çok güzel eser, zama- nımıza kadar zarafeti, dü- zeni, melodilerinin nefaseti ile bir çok besteci ve or- kestra şefinin en sevdiği o- peralar arasına girmiştir.

«Mignon» operasını çok seven orkestra şeflerinden bi- ri Toscaniniymiş.

Bir gün bir dost meclis- de sohbet ederken, hazır bulunanlardan biri, Richard Strauss'un, «Mignon» ope- rasından kötü bir şekilde

bahsettiğini nakleder ve: «Üstad diyordu ki» diye devam eder «bence operalar şu sınıflara ayrılır. İyi ope- ralar, orta operalar, kötü o- peralar ve Mignon...»

Toscanini, büyük bir öf- keyle yerinden sıçrar:

«Hayır... hayır.. Bu im- kânsız.. Mignon büyük bir şaheserdir Bunun en büyük delili de bugüne kadar de- vam edegelen ve kimse tarafından inkâr edilemeyen parlak başarısıdır» der. Pi- yanoya gidip Mignon'dan birkaç melodi çalar. Melodi ve eşlik partilerinin nefese- ti bir kere daha oradakileri büyüler.

Toscanini, çaldığı pasaj- ların güzelliğiyle âdeta ken- dinden geçer; birden bire hatırlama Starauss'un sözleri

«cilyelerinden» demişti. Time Magazine Melvin A. WITLER.

Eliot Feld bir dans esnasında.

Herbinger'in genç ve başarılı koreografı

ELIOT FELD

GÜL GÖKDAĞ

Tiyatro ile ilgisi olmayan bir aileden gelen ve evvelce kendisini cezbeden hiçbir tem- sil gördüğünü hatırlamayan Eliot Feld «Niçin dansör ol- mak istediniz?» sualine bir cevap bulamamaktadır. Bel- ki de tesadüflerin bir netice- si olarak bu yolu seçen genç adam 1967 yılının baharında ilk defa Amerikan Bale Ti- yatrosu için «Harbinger» adlı

bale eserinin koreografisini yapmış ve büyük başarı ka- zanmıştır. Bu başarısı Feld'i Birleşik Devletlerdeki koreog- raflar arasında sıvırtmış, halk ve kritikler tarafından ilgiyle izlenen bir insan yap- mıştır.

Enerjik, çalışkan, girgin ve hırslı olan Eliot meziyetlerin- den faydalanmasını bilen bi- ri. Dansa 6 yaşında başlamış ve ilk derslerini Ronne Aul- dan almış. Sebebini bilme- den, belki de içinden gelen sese uyarak ailesinden dans derslerini ilerletmek için ri- cada bulunan genç Eliot 11 yaşında Amerikan Bale Oku- luna girmiş ve 1954 yılında «Fındık Kıran» adlı eserde küçük prens rolünü oynamış. Bu arada boş vakitlerini so- kakta arkadaşlarıyla oyun oy- nuyarak geçirir ve ayrıca flüt çalmış.

Birkaç sene bale öğreni- minden sonra baleye karşı olan ilgisini kaybeden dan- sör modern dansa merak sal- mış, çalışmalarını bu sefer iki şekil üzerinden yürütme- ye başlamış.

High School'da okuduğu sı- ralarda Winter Garden'da oy- nanan «West Side Story» ad- lı eserde Shark grubunun baş- kanı rolünü alan Feld sonra Baby John rolünü de başa- rıyla oynayınca kendisinden U.S.A. da bale gösterisi için yapılacak geziye katılması istenmişti. O zaman bunu ka- bul etmeyen dansör şöyle di- yor: «Daha 16 yaşında, New York'u terketmekten ödü ko- pan bir çocuktum. Korkunç bir hastalıktan muztarip ol-

duğumu söyleyip teklifi ka- bul etmedim. Bundan kısa bir zaman sonra Feld milli bir toplulukla Amerika gezisi ne çıkmış ve «West Side Story»de oynamıştı. Döndük- ten sonra belki de okuldaki hayattan bıktığı için dersleri ne çalışmayan, parası bitin- ce ağılıyarak anne ve babası- na koşan Feld 20 yaşına ka- dar sıkıntılı bir devre geçir- mişti. Kendisine gelen bir te- lefon bu devreye son vermiş, Feld bir dans topluluğuna ka- tılmıştı. Kısa bir zaman son- ra Richard Thomas'ın hocalı- ğında çalışmaya başlayan ve hâlâ onunla çalışan Feld ho- cası için şöyle diyor: «Bana herşeyimde yardım etti. Fev- kalâde bir insan. Kendimi kaybettiğim zamanlarda be- ni yola getirmesini gayet iyi biliyor.»

Hocasının teşviki ile Ameri- kan Bale Tiyatrosuna kabul edilen Feld ilk önceleri belir- li bir repertuar ile çalışmış, sonra «Wind in the mounta- ins» «Fancy Free», «Les No- ces» ve «Dark Elegies» gibi eserlerde solo roller almış- tır. Feld iki sene önce Proko- fiyev'in 5. Konertosunu din- leyip çok beğenmiş ve eser- i koreografe etmeye uğramış. Meydana getirdiklerini ünlü koreograf Jerome Robbins'e göstermiş ve beğenildiğini gö- rünce daha büyük bir sevkle çalışmaya devam etmiş. Ken- disine verilen ilk koreografi- yi başarıyla yerine getiren genç koreografa yeni kaş- fiyet diye bahsedilmekte ve kendisinden çok şey ümit- edilmektedir.